

KONYA TURİZM DERNEĞİ YAYINLARI

Mevlâna Sevgisi

Hazırlayan
FEYZİ HALICI

Selçuk Üniversitesi Basımevi KONYA — 1981

HZ. MEVLÂNÂ'NIN MANÂ DİLİ VE

ŞEB-İ ARUS

Celâleddin Bâkır Çelebi

Selâm olsun sizlere. Bu kışta-karda, akıl ve gönül zenginliğini arttırmak ümidile, burada toplanmak, inanç işidir, gönül işidir, aşıkların kârıdır; bu millete yaraşandır ancak...

Seçilmiş millettir, milletimiz. Fiilen ve bedenen, tarih boyunca, islâmiyetin askeri olarak! Mânen de seçilmiş millettir, milletimiz. Döktüğü şehit kanlarının, yetim gözyaşlarının, ana baba feryatlarının, dualarının mükâfatıdır, bu güzel vatanın da, ilâhî sırlarında, bizlere tevdi edilmesi. İhsan'ı ilâhîdir milletimize. Tanrı, dilediğini dilediğine ihsan eder.

Tekrar ediyorum. Bu millet seçilmiştir. Evet ezelde dünya'nın kuruluşunda, Cenabı Hak, bu milletin kaderini tayin etti, askeri olarak seçti ve hizmet ettirdi. Hz. Mevlânâ'ya, yani bu milletin bir ferdine, esrarı ilâhîyeyi, tevdi ederek ömrünün süresini açıkladı, sonsuzluğa dek, hayatını uzattı. Evet, bu millet ebediyyen payidâr olacaktır!.

Bize tevdi edilen, mânevî vazife şuuruyla, Türk Milleti demek, insan millet demektir. Her ferdin, her insanın bir adı, birde soyadı vardır. Bendenizce bu milleti teşkil eden insanlar, hangi bölgelerden, olursa olsunlar ve ne adla çağırırlarsa çağırılsınlar, soyadları TÜRKTÜR. Bizler bir bütünü. İşte bu anlayışla, bu ruhla, asırlarca beraber yaşamışız, zaferden zafere koşmuşuz. Kosova, Hz. Peygamberin, bizleri methine sebep olan, İstanbul'un fethi, Mercidabık, Ridaniye, Mohaç, Mısır'ın, Avrupa'nın fethi, ve sayısız zaferler! Nihayet aynı şuurla, İstiklâl savaşımız... Bölünmez bir aileyiz biz. Tek bir ruh!

İşte, bu ruhla söylemiştir, bu ruhla etrafındakilere yazdırmıştır, Hz. Mevlânâ! Etrafındakilerin, yani bu milletin tefriksiz fertlerinde, emeği geçmiştir, bu birlik beraberlik neş'esile, yoğrulmuş, insanlara ve insanlığa, hediye edilen, eşsiz şaheserlerine.

Hz. Mevlânâ, «Ayrı ayrı görmek, hayvan ruhuna yakışır. Herkezi, herşeyi BİR görmek, insan ruhunun kârıdır.» buyurur.

Evet, dostlarım! Kendimizi bilelim. Tevdî edilen, emânetlerin kıymetini bilelim. Birbirimizi sevelim. «Vatan sevgisi, imandandır.» buyurur, sev-

gili Peygamberimiz. İman noksanlığına uğramamak için, bu güzel cânım vatanımızı sevelim. Yüce Yaratan'ın bizlere tevdi ettiği, Esrâr'ı İlâhiyenin de, bu vatanın da, kıymetini bilelim.

Bu seferki konumuz, Hz. Mevlânâ'nın, mânâ dili ve Şeb'i Arusdur. Bu konuşmanın özelliği, Mevlânâ'mızın yedi küsur asırlık, eserlerinden derlediğimiz seçmelerle, konuları ele almamız olacaktır.

Müsaadenizle, bizlere devamlı sorulan bazı suallere, Hz. Mevlânâ'nın sözleriyle cevap vererek başlayalım. Hitabımız, aklınıza da, gönlünüze de olacaktır. Böylece insanlığı, hakikî müslümanlığı anlamadan, bilmeden, Mevlânâ'mızın düşüncelerine şirk isnâd edenlere de, kendi gayeleri için kullanmak isteyenlerede cevap vermiş olacağız.

— Hz. Mevlânâ kimdir?

«Ben, Âşıkların nazarında görülen cisim değilim. Ben sözümüzü ve isimimizi işitince, insanda hasıl olan o zevk ve hoşluğum.»

— Yolu nedir?

«Yolum, basiretle Allah'a dâvettir. Ben ve bana tabi olanlarda...» (S. 12, Ayet: 108).

— Zikri nedir?

«Allah! «— Yalnız Allah mı?» Allah kuluna kâfi değildir?» (S: 39, Ayet: 36)

— Kur'ân-ı Kerîm ve Hz. Muhammed hakkında ne der?

«Canım oldukça, Kur'ân'ın bendesi, Muhammed-i Muhtâr'ın yolunun toprağıyım.»

— Mezhebi nedir?

«Aşk mezhebidir, bizim mezhebimiz.»

— Vazifesi nedir?

«Biz birleştirmeye geldik...»

«Korkup duranlara, imân gibi, amân vermeğe geldik.»

— Çağrısı nedir?

«Aşık olun!» «Bütün aşklar, İlâhi aşka köprüdür.»

— Hz. Şemseddin-i Tebriz-i kimdir?

«O arı-duru olgunluğun ta kendisidir.... Aklını başına al, a kısa görüş-

İü. Tanrı «Var olan benim ancak, deyip durmada, yani ululayısta, Hak ve Din Şems'i, bir bahanedir ancak.»

— İnsan nedir?

Bu suale, kendi sözleriyle verdiği cevabı, daha ileride bulacağız. Yalnız, burada şunu işaret etmek isterim ki, sebebi hilkât olan insanın, varlığının devamının sırrını, keşfeden, açıklayan, Hz. Mevlânâ'dır.

İnsan akılla, duyguyla, hareketle kâimdir. Bu hakikati, yalnız teorik olarak düşüncelerinde değil, tatbikî olarak da, hayatında da müşahade edebiliriz. Nitekim, Mevlânâ'mızın eserleri, semâ'ı ve musikisi, bu gerçeği açıkça ifade eder. Evet, bu bir özelliktir. Dünyada hiç bir ekolde rastlıyamazsınız, bu özelliğe.

— Hz. Mevlânâ mutasavvıf mıdır?

Tasavvuf deyince, aklınıza inzivâ, dünyadan çekilme, miskinlik geliyorsa, Mevlânâ o düşündüğümüz mutasavvıf değildir. O tasavvufa akli, hareketi, dinamizmi katmıştır.

— Namaza verdiği mânâ nedir?

«Her namaz, kiyâmet gününü yaşamaktır. Abdest almakla başlar; bu bir avuç suyla, azıcık tozu toprağı yıkamak için değildir. Bu nefsi temizleme gayretidir. Nefsi temizledin mi? Tekbîr alırsın. Tekbîr, İbrahim'in, İsmail'i, veya bir kurban keserken aldığı tekbîr gibidir. Bu «Ya Rabbi, sana nefsimi kurbân ediyorum» demektir. Nefsini kurbân ettin mi? Öldün ve dirilerek huzuru İlâhî'de el bağladın. (Ba'sü şâdel mevte ki gibi). Duâları okumaya başladıktan sonra, bir nidâyı İlâhî: «Kulum ben sana düşünen bir akıl verdim, göz, dil, kulak, el, ayak verdim. Söyle bakalım, bunlarla ne elde ettin. Bana ne getirdin? Kul utanarak, rukûa gider, Allah'ı ta'zim eder. «— Kalk! kalk! sualime cevap ver.» Kul hamdederek, secdeye gider, yü-zünü saklar, ta'zîme devam eder. Yine «kalk», nidâsı gelir ve yine aynı su-al sorulur. Secde ve rukûdan sonra, halsiz kalan kul oturur. Nidâ'yı İlâhî, «Kulum, ben sana, bu dünyada, sayısız nimetler ihsan ettim. Bunları nasıl kullandın? Nerede sarfettin? Cevap ver bana, şimdi hesap zamanıdır.» Kul aciz, nâçiz, sağ tarafına döner, Peygamberlerden istimdât diler. Onlar, «Biz, sana, hayatta iken, doğru yolu gösterdik. Şimdi çok geç», derler. Sol tarafına döner, akraba ve taallukâtından, yardım ister. Onlarda, «Biz, kendi derdimize düşmüşüz, sen başının çaresine bak,» derler. O zaman, kul iki elini açar, «Allahım, senden başka güvenecek, dayanacak kimsem yokmuş. Sana sığındım, sana dayandım, afvet günahlarımı, ya Rabbim,» der.

Hülâsa, her namaz, kıyâmet gününü hatırlattığından, insanlar, Allah (AŞ), her an hesap vermeğe hazır olmalıdırlar.

Mevlânâ'mızın düşüncelerine vakıf olmak, onunla yaşamak, onunla hemhâl olmak, nefsi-egoyu yok etmek ve sevgide-aşkta erimekle mümkündür. Ancak, ihsan sahibi Allah'ın lütfu da gerek. Kendi sözleriyle, «Bu baht gökten gelir, topraktan yapılmış dünyadan değil.» Evet, fizikî kuvvetimizin bir derecesi bir tavanı olduğu gibi, bu konularda da, anlayışımızın, idrâkimizin de bir sınırı vardır. Biri idmanla gelişir; öbürü ise, aşkla, yaşamakla, ihsanla anlaşılır, yavaş yavaş. Bu dünyanın, ötesindeki, âlemi idrak de böyledir işte. Bunu, Mevlânâ'mız, Mesnevî'sinde bakın ne güzel anlatır:

«Şu ana rahminde oturan cenîne, git deki: Sen daracık yerde sıkışmış, kanla beslenmekte. Hadi gel çık dışarıya, burada geniş bir dünya, sonsuz ufuklar, denizler, rengârenk çiçekler ve saire var. Şu güzel nimetler; şu yiyecekler var. O cenîne, ne kadar anlatırsan anlat, bu dünyayı, bu âlemi idrakten acizdir. Ancak bu âlemde doğunca, söylediklerini anlıyabilir. Sende insanoğlu, şu dünya denilen rahmin içinde, sıkışmış kalmış olan insanoğlu, sana da, öbür âlemi ne kadar anlatırlarsa anlatsınlar, cenînin gibi, sende oraya doğmadan anlıyamazsın...»

Hemen ümidinizi kesmeyin, dostlarım, çaresi var; seveceksiniz, yavaş yavaş yaklaşıacaksınız, yaklaştıkça anlıyacaksınız.

Dostlarım, biraz düşününce, hepimiz bir inanç binasının varlığını kabul ederiz. Bu bina, dünyanın kuruluşundan beri, asırlardır, gelmiş geçmiş bütün inançlardan, bütün dinlerden inşa edilmiştir. Başka bir konuşmamda arz ettiğim gibi, dinler birbirini tamamlayarak gelişir. Her inanç sahibinin, her din peygamberinin tebliği, etraflarındaki insanların, fikrî-manevî gelişmesiyle orantılıdır. Yoksa bütün dinler birlikte yaratılır, insanlar da seçmeleri söylenirdi. Halbuki, Hz. Musa'dan takriben 14 asır sonra, Hz. İsa; ondan da 6 küsur asır sonra, Hz. Muhammed dünyayı şereflendirmişlerdir.

Dinler birbirini tamamlar demiştik. İslâmiyet demek ise, bünyesinde gelmiş-geçmiş bütün inançları, bütün dinleri kapsayan bir bina, bir âbide demektir. Bir binanın zemininden, her hangi bir katı, nasıl eksiltemezseniz, islâm binasından da gelmiş-geçmiş, hiç bir inancı, hiç bir dini eksiltemezsiniz. O binaya vücut veren malzemedir onlar. Ondandır ki, her müslüman, bütün peygamberleri kendisinin bilir, saygı ile sevgi ile anar.

Etrafımızda müşahade ettiğimiz bu yaratılış, bu kainat, bu dünya, bütün varlıklar, Cenâbı Hakkın büyüklüğünün, güzelliğinin ancak bir zerresi ni yansıtmada. Onun azametinde de, sıfatlarınada, akıllarımızın ermesine

imkân ve ihtimal yoktur. Peygamberler içinde, bu böyledir, eren velîler içinde, bütün yaratıklar içinde. Çünkü her Nebî, her Resul, her Peygamber, önce bizler gibi Allâh (AŞ)ın, yarattığı kuldur. Sonrada Allâh'ın emirlerini iblağa seçilmiş memurdur. İşte yukarıda bahis ettiğimiz inanç binasının mimarları olan Peygamberler, etraflarındaki halkın anlıyabileceği bir dille hitâb etmişlerdir. Bildiğiniz gibi, Tevrât ve İncil, İbranca; Kur'an-ı Kerîm arapça olarak, tebliğ edilmiştir. Fakat bu tebliğlerin, bir açık manâsından gayrı, bir de gizli manâsı olduğunu anlamaktayız. Tevrât'ın da, İncil'inde bazı cümleleri, halâ tevil edilmeye, manâları tartışılmada, dindaşları arasında. Kur'an-ı Kerîm âyetlerinin, yedi mâna ifade ettiğini söylerler. Demek oluyor ki, harflerin ötesinde bir dili var maneviyâtın. Nitekim. Kur'an-ı Kerîm okunurken, Allâh'ın ismi Şerîfi anılırken, manâsını anlamadan, kaç kişinin, huşu içinde, gözyaşı döktüğüne, defalarca şahit olmuşuzdur... İşte bu dili söyler Hz. Mevlânâ. Amma farsça, arapça, türkçe, rumca lisanlarını kullanmıştır. Etrafındaki insanların dilidir bu. Bunda, bütün milletlere hitâp etme isteğini görmek gerek. Fakat bu dillerden öte, Mevlânâ'mızın, birde manâ dili vardır. «Harfinde, sesin de ötesinde bir söz» kullanır. Ve «baş kulağı ile değil can kulağı ile bu ses duyulur.» Kâşifi Esrârî Hüdâdır, Hz. Mevlânâ. «Peygamberlerin ve Velîlerin sözlerinde, İlâhî sırların nurlarından başka bir şey yoktur. Tanrı'nın kelâmı, onların temiz yüreklerinden kaynamış ve ırmak gibi olan dillerinden akmıştır.» «Söz kalptedir. Dil söz üzerine bir delil yapılmıştır. Bu ister Süryanca, ister Seb'âl mesânî, ister İbranca, isterse Arapça olsun.»

Bu anlayışın, bu neş'enin ışığı altında, bir hususu belirtmek isterim. Hz. Mevlânâ'nın, teorik düşüncesinin etkisini, yine tatbiki olarak, müşahade edeceğiz. Evet, en eski kaynaklar, Mevlânâ'mızın cenâzesine ayrı dinde ayrı mezhepte, ayrı ırkta ve ayrı seviyelerde, insanların iştirak ettiğini bizlere iletmektedir. Böyle mânâda, şuurlu bir iştirâki, tarihte ilk defa müşahade etmekteyiz. Bu islâmiyetteki, geniş mûsamahanın tezahürüdür. İnançlara saygı, sevgi, birlik, beraberlik, insanlık şuuru yeşermiş olup, bu milletin şîârı olarak asırlarca yaşayıp, bu milletle sonsuza dek yaşayacaktır. Anlayışımızca laiklik budur işte, herkezin inançlarına hürmet...

Mevlânâmız, «Herkez ayrılıktan bahsetti, bense vuslâtta», buyurur. Kendilerinin ölüm anlayışını, Kur'an-ı Kerîm'in, bir âyetinin ışığı altında, tetkik edip anlamak mümkündür: «Her nefis ölümü tadacak, sonra bize döneceksiniz.» Burada, «Dönmek» kelimesi, Allâh'a kavuşulacağını, Vuslâtı açıkca müjdelemeye. Bu müjdeyi benimseyen, ona sımsıkı sarılan, Hz. Mevlânâ'yı, başkaları gibi, ayrılıktan bahis ettiğine rastlıyamazsınız; O, bu âyetin sıhhatine inanmış, ve bu inancını eserlerinde işlemiştir; dolayısıyla sözlerinde ölüm korkusunu hiç bulamazsınız. Evet, bu da bir özelliktir.

Aynı anlayışı, Sultan-ül Ülemâ efendimizde de müşahade ediyoruz. «Biz, Zât'a mensubuz, Zât'a gidiyoruz. Dostlar, salavât getirin bu gidişimize...» buyururlar.

Anlattıklarımızı, anlatacaklarımızı, herkezin hemen benimsemesinin, güç olduğunu kabul ediyorum. Amma, insanın bu bedenden, bu yaşamdan öte, değeri olan bir varlık olduğuna da inanıyorum. Yoksa bu dünya, bu yaratılış çok manasız olurdu. İnsan hem eşrefi mahlukât, hem sebebi hil-kât olacak, hem de sonunda toprak olup, zamanla yok olup, izi bile kalmıyacak... Mevlânâ'mız böyle bir şeyin olamayacağını söyleyip, bizlere ileride göreceğiniz gibi ümit kapılarını açıyor.

Dostlarım, biliyorsunuz iki türlü ölüm vardır. Birincisi nefsi-egoyu fedâ ederek manevî ölüm. Hz. Peygamber Efendimizin, Hadis'i Şerifine uyararak, «ölmeden evvel ölünüz», emrinde Hak'ta yok olmak. İlk vuslât diyebiliriz. İkincisi fizikî ölüm. Bugüne kadar, Şeb-i Arûs (Şebi Urs), olarak kabul ettiğimiz, canın beden kâfesinden kurtularak, aslına döndüğü, katre'nin denize, can ummanına erdiği an. Vuslât gecesi.

Hız. Mevlânâ'yı tetkik ettikçe, bu iki türlü ölümede, Şeb'i Arus demek, caiz olduğu beliriyor. Bu teorinin de tatbikâtını, Mevlevî dergâhına, intisâb eden çilekeşte görebiliriz; saka postunda bekleyişi, kendi istidâdını ölçmesi; karar verip bin bir gün çile çıkarması, nefsini yoketme gayretile, fedakârlığı öğrenmesi. Mezâr taşını temsileden sikkeyi şerifiyle; kefeni hatırlatan tennuresile; mezarı ifade eden hırkasile, «Ölmeden evvel ölünüz» mertebesini, adetâ şeklen sembolize eder çilekeş. Fizikî ölümünde talkiyn verilmemesi, hayattayken talkiyni verilmiş olduğunu gösterir. Evet, bizce Şeb'i Arus, fedakârlıkla başlar, ömür boyunca devam eder, nefsi kurban etmekle olgunlaşır, öbür âleme doğmakla tamamlanır. Hakikâtte, hepimiz şuurlu veya şuursuz bu hale istidâtlıyız. Defalarca kendimizi, etrafımızı unutarak başka bir şey düşünmeden, her hangi bir işi yapmamız, birine hizmet etmemiz ve bundan zevk almamız, karşılıksız fedakârlığa, bir adım olarak düşünülebilir. Evet her hizmet zevki, her fedakârlık, vuslata hazırlıktır. Akıllı fakat duygulu, her insanın az-çok vuslatta manen yaşadığına inanıyorum. Kat'iyetle diyebiliriz ki, «Bütün fedakârlıklar, İlâhî vuslata köprüdür», tıpkı Mevlânâ'mızın, «Bütün aşklar, İlâhî aşk'a kâprüdür» dediği gibi. Şu sözleri dinlemek, okumak için, sarf ettiğiniz zaman bile fedakârlığa istidadınız olduğuna delildir... Evet! Ne mutlu hayattayken «ölmeden evvel ölüp vuslâtı manen tadabilene...» Şimdi, Vuslâtı, en geniş manasile, Hız. Mevlânâ'mızın, mânâ sözüyle, Onun diliyle, birlikte dinleyelim:

VUSLAT DEMETİ;

— «Derler ki insanın aslı topraktır, sonunda toprağa karılır, toprak olur gider... İmkân mı var buna?»

Ekinler hasat vakdine dek bir çeşit görünür, amma hasat zamanı yarısı saman, yarısı hâlis iç olur.»

— «Toprak olup gittikten sonra, ya ziyan edeceğiz, ya kâr; bâri şimdiden toprak olayım da göreyim bakayım, neler olacak.

Şimdiden toprak olmak aşıkların işi; çünkü bağları koparma, setleri yıkma yolunu, Tanrı göstermiştir onlara.»

— «Ömür bittiyse, Tanrı bir başka ömür verdi, geçici ömür kalmadıysa, işte şuracıkta ölümsüz ömür... Aşk bengisudur, dal şu suya, bu denizin her katresinde ayrı bir yaşayış var.»

— «Ölümden önce ölün» emrine uyalım da, Muhammed gibi şu cıvıt nefisle savaşa girişelim...»

— «Ölün, ölün şu bulutün altından çıkın, bulutün altından çıktınız mı, hepinizde dolunay haline gelirsiniz.»

— «Ölmek de bizim harcımız, dirilmek de, ikiside güzel bir yurdumuz bizim, acemice korkmayız, hoşuz ramolmuşuz.»

— «İnsanlar, su kuşları gibi, can denizinden doğmuş; o denizden doğup kopan kuş, burada nasıl konak tutar?»

— «Canı O aldıktan sonra ölüm şeker gibidir. Onunla olduktan sonra, ölmek candan tatlıdır bize...

Ölüm bu yandadır, halbuki o yanda doğmaktır ölüm; hayır, orada hiç kimse ölmez, ölüm buradadır ancak.»

— «İnsan, yaratılış rahminden iki kere doğar.. Bizde dünya anasından doğduk ya; işte bu ikinci doğuşumuz.»

— «Güneşe, aya batmadan ne ziyan geliyor ki!

Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret,

Sana batmak görünür, amma doğmaktır o; mezar hapis gibi görünür, amma canın kurtuluşudur o...»

— «Zindanda olan, dünya nedir? Ne bilsin? «Madem ki şu dünya zindandır bize; zindanın yıkılması zevktir, neş'edir elbet. Onun zindanı bile, bu kadar güzel olursa, dünyayı bezeyen meclis nicedir ki?»

— «Kimin şekli, kimin resmi, kimin padişahı, kimin beyi bu. Şu ihtiyar, tecrübeli akıl kimin? Bütün bunlar, birinin yüzünü örten örtüler.»

— «Can vermek, candır! Cana ulaşmaktır... Ne diye candan kaçayım?»

— «Taze baht dostumuz, can vermek işimiz gücümüz; rehberimiz dünyanın övündüğü Mustafa bizim.»

— «İnsanlara, şu insan şekli, bir yüz örtüsüdür; biziz bütün secdele-
rin kiblesi... Şeytan ayrı ayrı gördü de sandı ki biz, Tanrı'dan ayırız.»

— «Görünüşe kapılan, Âdem'e melekler secde etti, der durur; A zavallı! reva görürmüsün ki, şu küçücük bedenden ibaret olalım?..»

— «Nereden gelmişiz, bilmiyormusun? Noksan sıfatlardan arı olan Tanrı'nın hareminden gelmişsin sen.»

— «Gökteydik biz, meleklerle dosttuk, gene de tezce gidiyoruz oraya, orası zaten bizim şehrimiz. Biz gökdende yüceyiz, melekten de üstünüz; konak yerimiz ululuk bizim, ne diye ikisini de geçmiyecekmişiz?»

— «Aşkla buluşman yakın, buluşma günü için güzelleş ölümümüz neş'edir, buluşmaktır bize; sana yas'sa yürü git buradan.»

— «Ölüm acıdır, kötüdür şimdi; fakat korkma ölümden. Bırak bedeni de can ol, oynaya-oynaya git o dünyaya.»

— «Ecel gelip çatsa, bütün varlığımızı kapsa ne çıkar bundan? O'na yüzlerce canım olsa veririm de, hoş geldin derim, merhaba!»

— «Neş'e san'atını Tanrı'dan öğrenmişiz, bu san'ata Tanrı düşürmüş bizi.»

— «Oynaya-oynaya göğe ağarım, ondan da neliksiz, niteliksiz tüm varlığa, sonrada sabrımı, kararımı, aldın, ey ev sahibi derim, daha da tez gel...»

— «Gül gibi gülerek düştük fidandan; can bağışlayan padişahada canımızı feda ettik.»

— «Yarı ömrün şikâyetle geçer, yarı ömrün şükürle... Övüşü, sövüşü bırakda, Mak'amı Mahmud'a yüz tut.»

— «Can arı, duru bir ayna, beden o aynada toz, güzelliğimizi göstermiyor; çünkü tozun altındayız. İki evdir, şu iki konak; ikiside onun mülkü.. Ona hizmet et ve hizmet ettik diye, bu hizmetle övün...»

— «Bir avuç toprağa can satıyorsun.. Bu ne ucuz satış böyle?

Geri ver, o toprağı, değeri bil... Sen kul değilsin beysin, padişahsın...»

— «Bilki şu dünyanın ötesinde sonu gelmez bir âlem var.»

Şimdilik bu «Vuslât demetine» son verirken, Hz. Mevlânâ'yı anlatmakta, aczimi beyan ederim. Zaman biterde O bitmez! Konuşmamı aşağıdaki cümlesiyle bitiriyorum :

«Dünya boyuna dursa, ben ölüp gitsem de yüzyıllar geçse, gene aşık-lar arasında, geceleri benim hikâyem söylenir, benim masalım dinlenir..»